

Rolnummer 5874
Arrest nr. 26/2015 van 5 maart 2015

ARREST

In zake : de prejudiciële vraag betreffende artikel 16, § 2, 1°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, gesteld door het Hof van Beroep te Gent.

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit de voorzitters A. Alen en J. Spreutels, en de rechters E. De Groot, L. Lavrysen, J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, T. Giet en R. Leysen, bijgestaan door de griffier P.-Y. Dutilleux, onder voorzitterschap van voorzitter A. Alen,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van de prejudiciële vraag en rechtspleging

Bij arrest van 27 februari 2014 in zake het openbaar ministerie tegen M.C., waarvan de expeditie ter griffie van het Hof is ingekomen op 11 maart 2014, heeft het Hof van Beroep te Gent de volgende prejudiciële vraag gesteld :

« Schendt artikel 16, § 2, 1°, van het W.B.N., de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, voor zover - ingeval het voorgenomen huwelijk tussen de Belgische partner en de vreemdeling wordt uitgesteld door omstandigheden buiten hun wil, t.w. de nadien bij een definitief geworden gerechtelijke uitspraak ongegrond verklaarde beslissing van de ambtenaar van de Burgerlijke Stand tot weigering van het huwelijk, waarna ze beiden zijn gehuwd - de voorhuwelijks wettelijke samenwoning buiten beschouwing moet worden gelaten voor het bereiken van de in dit artikel vereiste termijn van 3 jaar samenleven van de Belgische echtgenoot en de vreemdeling die de Belgische nationaliteit wenst te verkrijgen, om de staat van Belg te verkrijgen, tegenover de vreemdelingen die in het huwelijk wensen te treden in België waarbij de ambtenaar van de Burgerlijke Stand instemt met het huwelijk ? ».

Memories zijn ingediend door :

- de procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent;
- de Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. S. Ronse en Mr. D. Smets, advocaten bij de balie te Kortrijk.

Bij beschikking van 29 oktober 2014 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers E. De Groot en J.-P. Moerman te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 26 november 2014 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Aangezien geen enkel verzoek tot terechtzitting werd ingediend, is de zaak op 26 november 2014 in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. De feiten en de rechtspleging in het bodemgeschil

Op 14 juli 2008 verklaren D.I., van Belgische nationaliteit, en M.C., van Filipijnse nationaliteit, voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Kortrijk dat zij met elkaar willen huwen. Op 4 november 2008 beslist de ambtenaar van de burgerlijke stand, overeenkomstig het advies van de procureur des Konings, dat het huwelijk niet kan worden voltrokken omdat het om een schijnhuwelijk zou gaan.

Op 4 december 2008 maken D.I. en M.C. een zaak aanhangig bij de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg te Kortrijk met het oog op de veroordeling van de ambtenaar van de burgerlijke stand tot voltrekking van het huwelijk. Op 4 juli 2009 leggen zij voor de ambtenaar van de burgerlijke stand een verklaring van wettelijke samenwoning af. Op 5 mei 2010 beslist de Voorzitter van de Rechtbank van eerste aanleg dat het huwelijk

binnen de twee maanden nadat zijn beschikking kracht van gewijsde heeft gekregen, dient te worden voltrokken. Op 26 juni 2010 wordt het huwelijk gesloten.

Op 18 september 2012 legt M.C. voor de ambtenaar van de burgerlijke stand te Zonnebeke overeenkomstig artikel 16, § 2, 1°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit een verklaring af om de Belgische nationaliteit te verkrijgen. Gelet op het negatieve advies ter zake van het openbaar ministerie, gebaseerd op het gegeven dat M.C. sinds haar huwelijk nog geen drie jaar in België woont, verzoekt die laatste de ambtenaar van de burgerlijke stand het dossier over te zenden naar de Rechtbank van eerste aanleg te Ieper. Op 8 mei 2013 beslist de Rechtbank dat M.C. aan alle wettelijk voorwaarden voldoet om de nationaliteitsverklaring af te leggen en de staat van Belg te verkrijgen, omdat voor de berekening van de termijn van drie jaar samenleven van de gehuwden ook rekening mag worden gehouden met het voorhuwelijks samenleven van de nadien gehuwde partners.

Tegen het voormelde vonnis tekent het openbaar ministerie hoger beroep aan bij het Hof van Beroep te Gent. Het Hof van Beroep stelt allereerst vast dat de voormelde nationaliteitsverklaring en de eraan verbonden gevolgen worden beheerst door de bepalingen van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, zoals van toepassing vóór 1 januari 2013, en acht het vervolgens aangewezen om, alvorens ten gronde te beslissen, bovenvermelde prejudiciële vraag te stellen aan het Hof.

III. *In rechte*

- A -

A.1. De Ministerraad doet gelden dat de tekst van de in het geding zijnde bepaling duidelijk is in die zin dat wettelijke samenwoning niet in aanmerking komt voor het bereiken van de erin bedoelde termijn, en meent dat die vaststelling reeds volstaat om de prejudiciële vraag ontkennend te beantwoorden. Voor de toepassing van de in het geding zijnde bepaling volstaat het volgens hem niet dat er « familiale banden » bestaan tussen de betrokkenen, maar moet er sprake zijn van een rechtsgeldige huwelijksband, zo niet wordt het onderscheid tussen het instituut van het huwelijk en het instituut van het wettelijk samenwonen genegeerd. De Ministerraad wijst erop dat er ten tijde van de feiten van de zaak die hangende is voor het verwijzende rechtscollege geen enkele vorm van controle bestond met betrekking tot een eventueel schijnkarakter van het wettelijk samenwonen. Hij meent bovendien dat de eenvoudige wijze waarop het wettelijk samenwonen kan worden beëindigd haaks staat op de bestendige familiale banden die de wetgever heeft beoogd. De Ministerraad stelt eveneens vast dat de wetgever het nooit noodzakelijk heeft geacht om de in het geding zijnde bepaling te wijzigen in die zin dat periodes van wettelijk samenwonen in aanmerking kunnen worden genomen in het kader van de in het geding zijnde voorwaarde.

A.2. Het gegeven dat het huwelijk pas tot stand komt na een onderzoek en een eventuele gerechtelijke procedure betreffende het al dan niet bestaan van een schijnhuwelijk, heeft volgens de Ministerraad geen enkele invloed op de toepassing van de in het geding zijnde bepaling. Hij doet daarbij enerzijds gelden dat de omstandigheid dat een voorgenomen huwelijk aanvankelijk als een schijnhuwelijk werd beschouwd, de betrokkenen op zich geen enkele kans ontnemt om zich te beroepen op de in het geding zijnde bepaling, en anderzijds dat de termijn voorzien in die bepaling voor alle huwelijkskandidaten op hetzelfde ogenblik begint te lopen, meer bepaald op de dag van het voltrekken van het huwelijk. Hij meent dat de beslissing van een rechtbank waarbij de ambtenaar van de burgerlijke stand wordt verplicht om het huwelijk te voltrekken, geen terugwerkende kracht heeft, zodat pas van een huwelijk kan worden gesproken wanneer het is voltrokken.

A.3. In zoverre al zou kunnen worden gesproken van enig verschil in behandeling, meent de Ministerraad dat dit verschil in de hand wordt gewerkt door de huwelijkskandidaten zelf en niet berust op absolute willekeur van de ambtenaar van de burgerlijke stand. Hij wijst erop dat de ambtenaar van de burgerlijke stand, krachtens artikel 167 van het Burgerlijk Wetboek, slechts kan weigeren een huwelijk te voltrekken indien er voldoende aanwijzingen zijn die het schijnkarakter ervan aantonen, wat volgens hem enkel kan voortkomen uit het gedrag van de huwelijkskandidaten zelf. Hij wijst eveneens op het bestaan van een omzendbrief met betrekking tot de elementen die kunnen wijzen op een schijnhuwelijk alsook op het gegeven dat het advies van het openbaar ministerie dient te worden ingewonnen. Hij leidt daaruit af dat, indien de ambtenaar van de burgerlijke stand van oordeel is dat het huwelijk niet kan worden voltrokken, aan die beslissing gegronde en objectieve redenen ten

grondslag liggen. Het gegeven dat een rechtbank later in tegengestelde zin beslist, doet daaraan volgens hem geen afbreuk, vermits de rechtbank rekening kan houden met elementen die de ambtenaar van de burgerlijke stand nog niet kon kennen op het ogenblik van de registratie van het huwelijksverzoek.

A.4. De Ministerraad besluit dat er geen sprake is van een verschil in behandeling tussen diverse categorieën van personen wat de toepassing van de in het geding zijnde bepaling betreft. In ondergeschikte orde, meent hij dat een eventueel verschil in behandeling berust op objectieve criteria die eigen zijn aan de categorie van personen ten aanzien van wie een onderzoek naar het bestaan van een schijnhuwelijk wordt gevoerd.

A.5. De procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent doet gelden dat de in het geding zijnde bepaling duidelijk stelt dat de « echtgenoten » drie jaar ononderbroken dienen samen te leven voorafgaand aan de nationaliteitsverklaring en dat die bepaling op dat vlak niet vatbaar is voor interpretatie. Hij is van oordeel dat daaruit volgt dat met de periode van het voorhuwelijks samenwonen geen rekening mag worden gehouden. Hij onderstreept dat de geïntimeerde voor het verwijzende rechtscollege op het ogenblik van het afleggen van de verklaring tot het verkrijgen van de Belgische nationaliteit nog geen drie jaar gehuwd was met haar Belgische man en dat zij ten vroegste op 27 juni 2013 een nationaliteitsverklaring op grond van de in het geding zijnde bepaling kon afleggen. Hij wijst eveneens erop dat de wet van 4 december 2012 tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit de in het geding zijnde voorwaarde niet heeft gewijzigd en dat de omzendbrief betreffende die wet duidelijk aangeeft dat de betrokkenen minstens drie jaar gehuwd moeten hebben samengeleefd.

A.6. De procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent is van oordeel dat het gegeven dat de ambtenaar van de burgerlijke stand zich aanvankelijk heeft verzet tegen het voorgenomen huwelijk niets afdoet aan de in de in het geding zijnde bepaling vervatte voorwaarde. Hij beklemtoont daarbij dat het verzet tegen een voorgenomen huwelijk wettelijk is geregeld en dat de ambtenaar van de burgerlijke stand zich tegen het huwelijk kan verzetten wanneer hij vermoedt dat het enkel is bedoeld om aan een vreemdeling een verblijfsrechtelijk voordeel toe te kennen. Hij maakt daarbij ook een link met artikel 16, § 2, 2°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, dat voor de vreemde echtgenoot die reeds drie jaar wettig op het grondgebied verblijft slechts een periode van huwelijks samenwonen van zes maanden vereist.

A.7. De procureur-generaal bij het Hof van Beroep te Gent meent dat positief antwoorden op de prejudiciële vraag niet verenigbaar zou zijn met artikel 16, § 2, 2°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, waarmee de wetgever de mogelijkheid heeft geboden om de wettige verblijfstermijn voorafgaand aan het huwelijk in aanmerking te nemen. Hij beklemtoont daarbij dat het toekomt aan diegene die de Belgische nationaliteit wenst te verkrijgen duidelijk te kiezen voor de ene of de andere procedure, meer bepaald die van artikel 16, § 2, 1°, of 16, § 2, 2°. Hij is overigens van oordeel dat de geïntimeerde voor het verwijzende rechtscollege voldeed aan de voorwaarden om een nationaliteitsverklaring overeenkomstig artikel 16, § 2, 2°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit af te leggen.

- B -

B.1. Artikel 16 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, in de versie zoals van toepassing in de zaak die hangende is voor het verwijzende rechtscollege, bepaalt :

« § 1. Het huwelijk heeft van rechtswege geen enkel gevolg op de nationaliteit.

§ 2. 1° De vreemdeling die huwt met een Belg of wiens echtgenoot gedurende het huwelijk de Belgische nationaliteit verkrijgt kan, indien de echtgenoten gedurende ten minste drie jaar in België samen hebben verbleven en zolang zij in België samenleven, door een overeenkomstig artikel 15 afgelegde verklaring de staat van Belg verkrijgen.

2° De vreemdeling die huwt met een Belg of wiens echtgenoot gedurende het huwelijk de Belgische nationaliteit verkrijgt kan, indien de echtgenoten gedurende ten minste zes maanden in België samen hebben verbleven en zolang zij in België samenleven, door een overeenkomstig artikel 15 afgelegde verklaring de staat van Belg verkrijgen, op voorwaarde dat hij op het ogenblik van de verklaring, sedert ten minste drie jaar, gemachtigd of toegelaten werd tot een verblijf van meer dan drie maanden of om zich te vestigen in het Rijk.

3° (...)

4° Samenleven in het buitenland kan worden gelijkgesteld met samenleven in België, wanneer de belanghebbende bewijst dat er tussen hem en België een werkelijke band is ontstaan ».

B.2. Het Hof wordt gevraagd of artikel 16, § 2, 1°, van het voormelde Wetboek bestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet, in zoverre, in het geval waarin een voorgenomen huwelijk tussen een Belg en een vreemdeling wordt uitgesteld door omstandigheden buiten hun wil, meer bepaald door een nadien bij rechterlijke uitspraak ongegrond bevonden beslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand tot weigering van het huwelijk, het voorhuwelijks wettelijk samenwonen niet wordt meegerekend voor het bereiken van de in die bepaling bedoelde termijn van drie jaar samenleven. Het Hof wordt daarbij gevraagd om de vreemdeling die zich in de voormelde situatie bevindt, te vergelijken met de vreemdeling die niet wordt geconfronteerd met een beslissing van de ambtenaar van de burgerlijke stand tot weigering van het huwelijk.

B.3. Krachtens de in het geding zijnde bepaling kan een vreemdeling die huwt met een Belg de staat van Belg verkrijgen door middel van een overeenkomstig artikel 15 van het Wetboek van de Belgische nationaliteit afgelegde verklaring, op voorwaarde dat de echtgenoten gedurende ten minste drie jaar in België samen hebben verbleven en zolang zij in België samenleven. In de interpretatie die het verwijzende rechtscollege in zijn prejudiciële vraag aan die bepaling verleent, dient de betrokken vreemdeling ten minste drie jaar in België gehuwd te hebben samengeleefd met de Belgische partner, zodat periodes van wettelijk samenwonen niet in aanmerking komen voor het voldoen aan die voorwaarde. Het Hof beantwoordt de prejudiciële vraag in die interpretatie.

B.4. Volgens artikel 8 van de Grondwet staat het aan de wetgever de voorwaarden te bepalen waaronder de Belgische nationaliteit kan worden verkregen. Hij beschikt ter zake over een ruime beoordelingsmarge. Wanneer de door de wetgever gemaakte keuzes leiden tot

een verschil in behandeling, dient het Hof evenwel na te gaan of dat verschil op een redelijke verantwoording berust.

B.5.1. Uit de parlementaire voorbereiding van het Wetboek van de Belgische nationaliteit blijkt dat de wetgever, enerzijds, ervan is uitgegaan dat het huwelijk met een Belg in beginsel kan worden beschouwd als een aanwijzing van de wil van de betrokkene om zich blijvend te integreren in de Belgische samenleving en, anderzijds, heeft willen voorkomen dat huwelijken louter zouden worden gesloten om de Belgische nationaliteit te kunnen verkrijgen. Om beide uitgangspunten te verzoenen is hij van oordeel geweest dat het huwelijk van een vreemdeling met een Belg pas kan worden beschouwd als een voldoende aanwijzing van de wil van de vreemdeling om zich blijvend te integreren in de Belgische samenleving, wanneer de echtgenoten gedurende een bepaalde periode in België hebben samengeleefd of, op voorwaarde dat kan worden bewezen dat er tussen de vreemdeling en België een werkelijke band is ontstaan, in het buitenland (*Parl. St.*, Kamer, 1983-1984, nr. 756/1, p. 15; *Parl. St.*, Kamer, 1983-1984, nr. 756/21, pp. 118-119; *Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 560/4, pp. 5-6; *Parl. St.*, Senaat, 1992-1993, nr. 626-2, p. 7).

B.5.2. De aanvankelijk in het Wetboek van de Belgische nationaliteit voorziene periode van zes maanden werd bij de wet van 6 augustus 1993 « tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit en van de wetten betreffende de naturalisatie » vervangen door een periode van drie jaar. Met die wijziging heeft de wetgever, onder meer, de regels betreffende het verkrijgen van de Belgische nationaliteit op basis van huwelijk, wat de erin voorziene termijnen betreft, willen afstemmen op, enerzijds, de regels betreffende het verwerven van de Belgische nationaliteit op andere gronden, en dit om ongelijkheden te voorkomen en, anderzijds, de regels die in andere Europese Staten van toepassing waren met betrekking tot het verwerven van de nationaliteit op basis van het huwelijk (*Parl. St.*, Kamer, 1991-1992, nr. 560/4, pp. 7-10).

B.6. De juridische toestand waarin de echtgenoten, enerzijds, en de wettelijk samenwonenden, anderzijds, zich bevinden, verschilt, zowel wat hun persoonlijke verplichtingen jegens elkaar als wat hun vermogensrechtelijke toestand betreft. Die verschillende toestanden kunnen bepaalde verschillen in behandeling verantwoorden wanneer zij verband houden met de doelstelling van de in het geding zijnde maatregel.

B.7.1. Krachtens artikel 227 van het Burgerlijk Wetboek wordt het huwelijk ontbonden door de dood van een van de echtgenoten of door echtscheiding. De ontbinding van het huwelijk door echtscheiding veronderstelt een procedure voor en een uitspraak van een rechterlijke instantie (artikel 1254 en volgende van het Gerechtelijk Wetboek).

De wettelijke samenwoning houdt op wanneer een van de partijen in het huwelijk treedt of overlijdt. Zij kan tevens door de samenwonenden worden beëindigd, in onderlinge overeenstemming of eenzijdig, door middel van een schriftelijke verklaring bij de ambtenaar van de burgerlijke stand, die daarvan melding maakt in het bevolkingsregister (artikel 1476, § 2, van het Burgerlijk Wetboek).

B.7.2. Gelet op de eenvoudige wijze waarop het wettelijk samenwonen kan worden beëindigd, is het, mede rekening houdend met de ruime beoordelingsbevoegdheid waarover de wetgever beschikt bij het bepalen van de voorwaarden waaronder de Belgische nationaliteit kan worden verkregen, niet zonder redelijke verantwoording dat het wettelijk samenwonen van een vreemdeling met een Belg niet in dezelfde mate als het huwelijk in aanmerking wordt genomen in het kader van het verkrijgen van de Belgische nationaliteit. De wetgever vermocht, op basis van de wijze waarop het wettelijk samenwonen kan worden beëindigd, redelijkerwijze van oordeel te zijn dat dit samenwonen niet in dezelfde mate als het huwelijk kan worden beschouwd als een voldoende aanwijzing van de wil van de vreemdeling om zich blijvend te integreren in de Belgische samenleving.

B.8. Daaruit volgt eveneens dat het niet zonder redelijke verantwoording is dat bij de beoordeling van de vraag of is voldaan aan de in het geding zijnde voorwaarde betreffende de duur van het samenleven, enkel rekening kan worden gehouden met het huwelijkse samenleven en dus niet met het samenleven dat aan het huwelijk voorafgaat.

B.9. De omstandigheid dat een voorgenomen huwelijk van een vreemdeling met een Belg wordt uitgesteld om redenen onafhankelijk van hun wil doet geen afbreuk aan het voorgaande, vermits de wetgever vermocht ervan uit te gaan dat de aanwijzing van de wil van de vreemdeling om zich blijvend in de Belgische samenleving te integreren pas vaststaat na een periode van drie jaar huwelijks samenleven. Het gegeven dat het huwelijk wordt uitgesteld door een door de ambtenaar van de burgerlijke stand genomen beslissing tot weigering van het huwelijk die later bij rechterlijke beslissing wordt hervormd, leidt niet tot

een andere conclusie. De in de in het geding zijnde bepaling voorziene minimumperiode van huwelijks samenleven is overigens niet zodanig lang dat zij de verwerving van de Belgische nationaliteit overdreven moeilijk maakt voor de vreemdeling van wie het voorgenomen huwelijk wordt uitgesteld.

B.10. De prejudiciële vraag dient ontkennend te worden beantwoord.

NIET VERBETERDE KOPIE

Om die redenen,

het Hof

zegt voor recht :

Artikel 16, § 2, 1°, van het Wetboek van de Belgische nationaliteit, in de versie zoals van toepassing vóór de opheffing ervan bij artikel 13 van de wet van 4 december 2012 tot wijziging van het Wetboek van de Belgische nationaliteit teneinde het verkrijgen van de Belgische nationaliteit migratieneutraal te maken, schendt de artikelen 10 en 11 van de Grondwet niet, in de interpretatie dat de periode van wettelijk samenwonen niet in aanmerking wordt genomen voor het bereiken van de erin bedoelde termijn van drie jaar.

Aldus gewezen in het Nederlands en het Frans, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 5 maart 2015.

De griffier,

De voorzitter,

P.-Y. Dutilleux

A. Alen